

A SZOLNOKI KATONAI REPÜLŐTER TÖRTENETÉRŐL

Az olvasók előtt ismert tény, hogy 1991. március 15-től főiskolánk új nevet visel: Szolnoki Repülő Műszaki Főiskola. Tulajdonképpen csak ekkortájt kezdődött meg, illetve élenkült fel az a kutatómunka, amely Szolnok város és a repülés kapcsolatát deríti fel. E kapcsolat igen fontos és központi eleme a szolnoki katonai repülőter, amelynek több mint fél évszázados története egyelőre csak az "emlékezetekben" van jelen, hisz nyomtatásban még nem láthattuk.

E rövid lélegzetű írás csak a legfontosabb eseményeket emeli ki és tárja az olvasó elé abból a bővebb anyagból, amely reményeink szerint rövidesen napvilágot lát.

IGY KEZDŐDÖTT...

A Magyar Királyi Kormány 1933. március 05-én bejelentette az 1 milliárd pengős fegyverkezési programját. Ennek keretében került sor a szolnoki katonai repülőter megépítésére, melyről a helyi "Nemzeti Jövőnk" című újság 1939. július 12-i száma a következőképpen számolt be: "A hónap végén a modern szolnoki katonai repülőter építése megkezdődik".

1940 elejére elkészült az elhelyezési épületek egy része, nevezetesen a parancsnoki épület, a műszaki épület, az őrszoba és két repülőgép-hangár. Ez év nyarán elsőként érkezett Szolnokra a mátyásföldi repülőezred 1/3. "Kőrász" vadászrepülő százada FIAT CR-32 gépekkel. E század tagja volt Szőnyi Márton és Pettendy János a neves sportrepülő.

1940. szeptember 13-án a "Nemzeti Jövők" című újság már arról tudósít, hogy a "szandai nagyréten szeptember 18-19-én a repülők harcserű és lövészetet tartanak". Ezzel gyakorlatilag megtörtént a repülőtér birtokbavétele még akkor is, ha az 1/3. repülőszázad október végén visszatért Mátýásföldre.

Az év végén szervezetszerű helyükre, Szolnokra települtek az 1/1. "Dongó" és az 1/2. "Ludas Matyi" vadászrepülő-századok, amelyek a mátýásföldi ezred 1. repülőosztályát alkották. A repülőosztály századai FIAT CR-32 gépekkel voltak ellátva. Az osztály és egyben a repülőtér első parancsnoka Szabó Mátýás százados volt. Kiemelést érdemel, hogy az osztály egyik századának repülő-rajparancsnokaként szolgált Bánhídi Antal, a világszerte ismert repülőgép-tervező és repülő-rekorder. Ugyancsak az osztály egyik repülőgépvezetője az a Harangi Imre volt, aki az 1936-os berlini olimpia könnyű súlyú ökölvívó bajnokaként vívott ki hírnevet magának.

1941 tavaszán a repülőosztály 1/2. százada Gyenes László százados vezetésével megkezdte az átképzést az olasz gyártmányú RE-2000 "Héja" típusú vadászgépekre. Augusztus 07-én a század 7 db géppel kitelepült a frontra - Szutyínszk körzetébe - és csak október végén tért vissza. Azt követően megkezdtek az elavult FIAT CR-32-es típusú repülőgépek helyett rendszeresített RE-2000 típusú gépekre a teljes átképzést.

1942 áprilisában a RE-2000 típusú repülőgépekkel felszerelt 1/1. "Dongó" vadászrepülő század a 2. magyar hadsereg alárendeltségébe került. Júniusban a század 12 db géppel kitelepült a Don melletti hadműveleti területre, ahol légi harcokban vettek részt. E században teljesített szolgálatot repülő-rajparancsnoki beosztásban Horthy István tartalékos főhadnagy, aki ekkor már Magyarország kormányzó-helyettese. 1942. augusztus 20-án lezuhant és életét veszítette. A század

1943 szeptemberéig tartózkodott a fronton, ahol időközben ME-109 típusú vadászgépre megtörtént az átképzésük.

1942 júliustól októberig Szolnokra települt Stolcz Miklós főhadnagy parancsnoksága alatt a tapolcai vadászrepülő iskola 1/2. vadászrepülő kiképző százada. Itt kiképzést folytattak ROMEO-41. FIAT CR-30. - CR-32, FW-56 "Stösser" típusú gyakorló vadászgépekkel.

1943 elejétől tovább folytatódott a repülőtér építése. Ennek során a kelet-nyugati irányú kifutópálya bővítésére került sor és más épületek átadása is megtörtént.

1943 márciusában egy német repülő-kiképző század kezdte meg a műszerrepülő kiképzést Junkers 34-es típusú gépeken. Júliusban a Kassai Repülőtisztai Akadémia végzős hallgatói éles lövészetet hajtottak végre és útvonal-repülés kiképzési feladatot teljesítettek FIAT CR-42 vadász és ARADÓ-96 gyakorló gépeken Szolnokon. Novemberben ismét egy német kiképző keret települt ide ME-110 típusú romboló repülőgépekkel.

1944 elején a szolnoki repülőalakulatoknál működött a műszer repülő és típusátképző tanfolyam. Itt ME-109, MAVAG "Héjja" típusú, magyar gyártmányú gépekre történt az átállítás.

Az 1944. március 19-i megszállás után a németek átvették az építkezések irányítását. Ekkor kezdtek meg a repülőtér déli részén egy kisméretű észak-déli irányú felszálló beton kialakítását.

Időközben 1944. április 1-jével a Szolnoki 1. Honvéd Vadászrepülő Osztályt bevonták a honi légvédelembe. Az 1/1. "Dongó" repülő század a "PUMA" osztályhoz települt az osztály 2. századaként.

Augusztus 20-án bombatámadás érte Szolnokot és a repülőtérét. Ez utóbbi építményeiben, illetve a felszállómezőn kisebb károk keletkeztek.

Szeptember elsejével a Szolnokon maradt repülőkkel töltötték fel a "PUMA" Honi Védővadász Ezred 2. repülő osztályának 4-5. századát. Ezek elhagyták Szolnokot, majd nem sokkal később, október elején a magyar földi repülő alakulat is áttelepült Mátyásföldre. Ebben az időben a német Dornier-217 bombázók és a ME-110-es rombolók használták a repülőtérét. A szovjet hadsereg közeledtére az utolsó német repülő alakulatok részben üzemanyaghiány miatt felgyújtották gépeiket, ennek ellenére több üzemképes repülőgép a szovjet csapatok kezébe került.

A szolnoki repülőtér a 2. Ukrán Front csapatai foglalták el 1944. november 4-én. Rövid ideig szovjet tábori kórház működött itt, majd az 5. Légi Hadsereghez tartozó 132. csapatrepülő ezred részei települtek ide. Az ezred tagjaként - mint századparancsnok helyettes - itt állomásozott T. Beregevoj százados, aki jelenleg űrhajós tábornok. December közepén az ezred elhagyta a repülőtérét, ezt követően csak ideiglenes jelleggel működött.

1945-től a repülőtér nem használták, polgári őrség őrizte.

A REPÜLŐKIKÉPZÉS SZOLGALATÁBAN ...

1948 nyarán a repülőtér átveszi a 2. sz. Honvéd Repülőtér Gondnokság. Gonda István törzserőmester (majd később ezredes) vezetésével folyt az épületek rendbehozatala, az elhanyagolt felszállópályák karbantartása. Eközben itt került megrendezésre az évi vitorlázó sportrepülő tábor.

1948. október 01-től Szolnok települési hellyel meg-

kezdte működését az 1. Honvéd Repülő-Kiképző Osztály, Gyenes János alezredes parancsnoksága alatt. Ezidőtől számítjuk a szolnoki repülőtér katonai repülőképzésben való aktív, meghatározó szerepvállalását.

1949. október 1-én a megalakuló Honvéd Killián György Repülő Hajózó Tiszti Iskola veszi át a repülőtérét. Parancsnoka Huba László százados volt. Időközben tovább bővültek az intézmény fejlesztésének lehetőségei. Létesítményei felújításra kerültek, hisz (egy nagytömegű) megnövekedett a repülőtiszti utánpótlási igény és új követelményeket támasztó repülőtiszti képzést kellett biztosítani. Kezdetben UT-2 "Galamb", ARADÓ-96 B "Holló" gépeken, illetve a JAK-9 "VERCSE" és az IL-10 "PARDUC" típusok kétkormányos változatain repültek. Később megjelentek JAK-11 "ÖLYV"-ek és a LI-2 "TEVE"-k is.

1950-ben befejeződött az észak-déli irányú felszálló beton kiépítése.

Az iskola 1956-os felszámolása után a repülőtér 1957 áprilisától augusztusáig a határőrség egyik kiképző központjaként működött. Emellett a hangárokban és a különböző létesítményekben helyet kaptak a sportrepülés eszközei és tovább folytatódott a sport- és vitorlázórepülés is.

1957 őszétől 1961. július 01-ig egy szovjet vadászki-képző ezred települt a repülőtérre, ahol MIG-15 és MIG-19 típusokkal folyt a kiképzés.

1961. augusztus 1-jétől a Killián György Repülőtiszti Iskola újraszervezésével a repülőtér egy rövid szünet után ismét a katonai repülőképzés szolgálatába állt. Parancsnoka Brassói Tivadar őrnagy volt. Az iskolán ekkor már a MIG-21 típusismeretet oktatták: a hajózók számára, de ezek gyakorlati képzésre itt nem kerülhetett sor, mert a szuper-

szónikus gépek üzemeltetéséhez a magyarországi repülőterek többsége, így a szolnoki sem rendelkezett a szükséges feltételekkel. A gyakorlati felkészítést a JAK-18 és a MIG-15 típusokkal végezték.

1964-től az intézmény szervezeti változásából adódóan - de ahhoz kapcsolódva létrejött a Repülő Kiképző Ezred. Parancsnoka Holler János őrnagy lett. A repülőtéren ekkor a MIG-15 típus különböző változatai és az L-29 "Delfin" -ek üzemeltek.

HARCI FELADATOK ELŐTT ...

Az iskola repülő ezrede 1970-től folyamatosan kivált az ekkor már főiskolaként működő intézmény szervezetéből és 1971. november 15-én az OLP alárendeltségébe került. Az MN 1929 felderítő repülő ezrednél - mint harci alakulatnál - megszűnt a repülő tisztképzésben betöltött korábbi szerepvállalás. Ekkor a repülőtér építése új lendületet kapott, hisz a műszaki kiszolgálás, a gépek elhelyezése és természetesen a technikai feltételek is a kor követelményeitől jóval elmaradtak. Az így megindult fejlesztések eredményeképpen a '80-as évekre egy korszerű repülőtér került kialakításra.

Az L-29 "Delfin" és MIG-15 típusú gépekkel ellátott felderítő ezred - az MH fejlesztési és diszlokációs elgondolásai alapján - 1984. április 01-jével megszűnt és ezt követően az MN 1936 vegyes szállító repülő ezred vette birtokba a repülőteret.

A MI-8 és AN-26 típusú gépekkel rendelkező alakulat 1985-től ismételten szerepet kapott a hazai repülőtiszt-képzésben. Nevezetesen a Killián György Repülő Műszaki Főiskola 1985/86. tanévétől folyamatosan helikoptervezetők gyakorlati képzését folytatják évről-évre. 1986. május 01-jével új parancsnoka lett az ezrednek, így a repülőternek is. A nyugál-

lományba vonult Holler János ezredes után Békési József al-
ezredest nevezték ki parancsnoknak.

Az azóta eltelt idő alatt napjainkig tovább fejlődött
és fejlődik a repülőter. Nemcsak az elhelyezési, hanem a re-
püléstechnikai fejlesztések kivitelezése is napirenden lévő
kérdés, így azok a későbbi történetírás alapjával szolgálnak
majd.